IETEIKUMI

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2022/1634

(2022. gada 16. septembris)

par redakcionālās neatkarības un piederības pārredzamības iekšējiem aizsardzības pasākumiem mediju nozarē

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

(1) Neatkarīgu mediju pakalpojumiem ir īpaša vieta iekšējā tirgū. Tā ir strauji mainīga un ekonomikai nozīmīga nozare, kas iedzīvotājiem un uzņēmumiem vienādā mērā nodrošina piekļuvi daudzveidīgiem viedokļiem un uzticamiem informācijas avotiem, tādējādi pildot sabiedrības vispārējo interešu aizstāvja funkciju.

(2) Mediju pakalpojumiem demokrātiskā sabiedrībā ir izšķiroša nozīme, jo tie sniedz informāciju, kas ir sabiedrisks labums. Lai izpildītu šo sabiedrībai ļoti svarīgo uzdevumu un gūtu panākumus tirgū, mediju pakalpojumu sniedzējiem ir jābūt iespējai brīvi un neatkarīgi sniegt pakalpojumus tirgū, kas ir atvērts un pārredzams un ļauj īstenot mediju nozares dalībnieku un viedokļu plurālismu.

(3) Mediju pakalpojumu sniedzējus aizsargā ne tikai Savienības noteikumi, kas reglamentē iekšējo tirgu, bet arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas ("Harta") 11. pants, jo tie nodrošina svarīgo izdevību baudīt tiesības uz vārda un informācijas brīvību. Hartas 11. pantā arī noteikts, ka tiek ievērota mediju brīvība un plurālisms un ka tiesības uz vārda brīvību ietver brīvību saņemt un izplatīt informāciju bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no dalībvalstu robežām. Turklāt mediju pakalpojumu iekšējā tirgus pienācīga darbība tieši ietekmē tiesiskumu un demokrātiju, kas kā Savienības pamatvērtības nostiprinātas Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā.

(4) Pēdējā desmitgadē, it sevišķi palielinoties mediju satura izplatīšanai tiešsaistē un mainoties patēriņa ieradumiem, tradicionālo mediju nozare saskārusies ar reklāmas ieņēmumu zaudējumiem, kas noplicinājuši tās finansiālos resursus, tādējādi ietekmējot tās ilgtspēju un līdz ar to arī piedāvātā satura kvalitāti un daudzveidību. Šī tendence liecina par tirgus nespēju nodrošināt ilgtspējīgu atdevi neatkarīgām ziņām un kvalitatīvai žurnālistikai, kas ir sabiedrisks labums un palīdz apkarot dezinformāciju.

(5) Kā izklāstīts Eiropas Demokrātijas rīcības plānā ([1]), Komisija ir nākusi klajā ar vairākām iniciatīvām mediju brīvības un plurālisma atbalstam. Tā ir pieņēmusi Ieteikumu par aizsardzības, drošības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem Eiropas Savienībā ([2]). Tā ir arī iesniegusi direktīvas priekšlikumu ([3]) un ieteikumu ([4]) par sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos personu aizsardzību pret acīmredzami nepamatotu vai

([1]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas Demokrātijas rīcības plāns" (COM(2020) 790 final).

([2]) Komisijas Ieteikums (ES) 2021/1534 (2021. gada 16. septembris) par aizsardzības, drošības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem Eiropas Savienībā (OV L 331, 20.9.2021., 8. lpp.).

([3]) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos personu aizsardzību pret acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību ("stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību") (COM(2022) 177 final).

([4]) Komisijas Ieteikums (ES) 2022/758 (2022. gada 27. aprīlis) par sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos žurnālistu un cilvēktiesību aizstāvju aizsardzību pret acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību ("stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību") (OV L 138, 17.5.2022., 30. lpp.).

ļaunprātīgu tiesvedību ("stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību"). Turklāt Komisija Mediju un audiovizuālās jomas rīcības plāna ([5]) satvarā ir īstenojusi vairākas darbības, ar ko atbalsta mediju un audiovizuālās nozares atveseļošanos un pārveidi. Komisija arī rūpīgi uzrauga, kā tiek transponēti un īstenoti svarīgi mediju nozares tiesību akti, konkrēti, Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva ([6]) un Autortiesību direktīva ([7]).

(6) Komisija ir ierosinājusi tiesību akta priekšlikumu – regulu, ar ko izveido vienotu satvaru mediju pakalpojumiem iekšējā tirgū (Eiropas mediju brīvības akts). Minētajā priekšlikumā ir paredzēta virkne Savienības tiesību aktos iestrādātu aizsardzības pasākumu, kuru mērķis ir iekšējā tirgū aizsargāt mediju plurālismu un redakcionālo neatkarību. Šis ieteikums papildina ierosināto regulu kā tūlītējas iedarbības rīks, kas veicina redakcionālo neatkarību un mediju piederības pārredzamību.

(7) Vienlaikus Komisija papildus tiesību aktiem un atbilstoši Eiropas Demokrātijas rīcības plānā uzsvērtajam ir aktīvi atbalstījusi mediju nozares pašregulācijas iniciatīvas. Šis ieteikums ir šo centienu daļa.

(8) Mediju nozarē izsenis valda pašregulācijas tradīcijas, un šajā jomā tā ir īstenojusi vairākas iniciatīvas. Pamatojoties uz šīm iniciatīvām un ņemot vērā dalībvalstu juridisko tradīciju un pieeju daudzveidību, var apzināt paņēmienus, ko mediju pakalpojumu sniedzēji varētu brīvprātīgi piemērot, lai uzlabotu savu noturību un stingrāk pretotos politiskam un ekonomiskam spiedienam. Nozare varētu iesaistīties diskusijā par šādiem brīvprātīgi piemērojamiem paņēmieniem, vienlaikus ļaujot mediju pakalpojumu sniedzējiem brīvi izlemt, kuri paņēmieni atbilst to individuālajām vajadzībām un uzņēmējdarbības modeļiem, jo sevišķi ņemot vērā konkrētās vajadzības, kādas ir mikrouzņēmumiem, maziem uzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/34/ES ([8]) 3. panta nozīmē.

(9) Lai iedzīvotāji varētu izmantot savas demokrātiskās tiesības, viņiem ir jāspēj uzticēties saņemtajai informācijai. Lai veidotu uzskatus un sniegtu ieguldījumu demokrātiskajos procesos, viņiem ir vajadzīga piekļuve daudzveidīgiem viedokļiem un uzticamiem informācijas avotiem. Piekļuve uzticamai informācijai ir vienlīdz svarīga arī uzņēmumiem informētu lēmumu pieņemšanai.

(10) Eiropas mediju pakalpojumu sniedzēji arvien biežāk saskaras ar nepamatotu iejaukšanos atsevišķos redakcijas lēmumos, arī no privāto īpašnieku un akcionāru puses, un tas negatīvi ietekmē redakcionālo brīvību, spēju sniegt neatkarīgas ziņas un tādējādi arī uzticamas informācijas pieejamību mediju auditorijai. 2022. gada Mediju plurālisma uzraudzības instruments liecina, ka vairākās dalībvalstīs pastāv augsts nepamatotas komerciālas un īpašnieku ietekmes risks ([9]). Digitālajā laikmetā, kad ir plašākas iespējas viegli piekļūt informācijai, ko sniedz citās dalībvalstīs iedibināti mediju pakalpojumu sniedzēji, ir ļoti svarīgi veicināt labu praksi ES līmenī, lai nodrošinātu, ka Savienības iedzīvotāji un uzņēmumi saņem neatkarīgu un daudzveidīgu ziņu un aktuālo notikumu saturu, kas ļauj tiem veidot viedokli un izdarīt apzinātu izvēli, un tādējādi pilnveidotu publisko telpu iekšējā tirgū.

([5]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas plašsaziņas līdzekļi digitālajā desmitgadē: Rīcības plāns atlabšanas un pārmaiņu atbalstam" (COM/2020/784 final).

([6]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1808 (2018. gada 14. novembris), ar ko, ņemot vērā mainīgos tirgus apstākļus, groza Direktīvu 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva) (OV L 303, 28.11.2018., 69. lpp.).

([7]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/790 (2019. gada 17. aprīlis) par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū un ar ko groza Direktīvas 96/9/EK un 2001/29/EK (OV L 130, 17.5.2019., 92. lpp.).

([8]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/34/ES (2013. gada 26. jūnijs) par noteiktu veidu uzņēmumu gada finanšu pārskatiem, konsolidētajiem finanšu pārskatiem un saistītiem ziņojumiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/43/EK un atceļ Padomes Direktīvas 78/660/EEK un 83/349/EEK (OV L 182, 29.6.2013., 19. lpp.).

([9]) Sk. Mediju plurālisma uzraudzības instrumenta 2022. gada pilnā ziņojuma 67. lpp.

(11) Redakcionālā neatkarība aizsargā redaktorus un žurnālistus no interešu konfliktiem un palīdz viņiem pretoties, saskaroties ar nepamatotu iejaukšanos un spiedienu. Tāpēc tā ir objektīvas informācijas veidošanas un aprites priekšnoteikums un būtisks mediju brīvības aspekts. Tā iedzīvotājiem un uzņēmumiem visā Savienībā dod iespēju sniegt un saņemt neatkarīgus un plurālistiskus mediju pakalpojumus. Tas ir sevišķi svarīgi mediju pakalpojumu sniedzējiem, kuri piedāvā ziņas un informāciju par aktuāliem notikumiem, neatkarīgi no to veida (ietverot arī dokumentālās filmas un ilustrētus žurnālus, kas aplūko šādus jautājumus). Tāpēc šie ieteikumi par brīvprātīgiem pasākumiem redakcionālās neatkarības jomā ir adresēti šādiem pakalpojumu sniedzējiem.

(12) Šajā sakarā daži mediju pakalpojumu sniedzēji jau ir ieviesuši korporatīvās pārvaldības pasākumus, standartus vai mehānismus, piemēram, izdevēju hartas vai kodeksus, vai ētikas komitejas, kuru uzdevums ir aizsargāt redakcionālo neatkarību. Dažos ziņu izdevumos žurnālistiem ir iespēja paust viedokli par galvenā redaktora izvēli vai pat par mediju piederības izmaiņām. Vēl citos mediju uzņēmumos žurnālistiem ir akcionāru statuss, un viņi var piedalīties stratēģisko lēmumu pieņemšanā un ekonomisko ieguvumu sadalē. Dažās dalībvalstīs konkrētu veidu mediju pakalpojumu sniedzējiem ar likumu tiek prasīts veikt dažus no šiem korporatīvajiem pasākumiem ([10]). Šie un citi aizsardzības pasākumu piemēri būtu jāizmanto par iedvesmas avotu brīvprātīgiem pasākumiem un pamatu turpmākām ieinteresēto personu vadītām diskusijām par to, kā uzlabot redakcionālās neatkarības aizsardzību.

(13) Lai gan privātie mediju īpašnieki likumīgi drīkst izvēlēties un pieņemt lēmumu par ilgtermiņa redakcionālo virzību, ir svarīgi nodrošināt, ka redaktori ikdienas darbā var neatkarīgi atspoguļot ziņas un aktuālos notikumus. Redaktoriem, pieņemot konkrētus redakcijas lēmumus, būtu jāpamatojas uz pētniecisko žurnālistiku un novērtējumu, kā arī uz informācijas svarīgumu lasītājiem; viņiem arī vajadzētu būt iespējai brīvi paust kritiskus viedokļus, nebaidoties no sekām. Ir vajadzīga līdzsvarota, nozares vadīta pieeja, kas veicinātu redakcionālo neatkarību, vienlaikus atzīstot mediju pakalpojumu sniedzēju privāto īpašnieku likumīgās tiesības un intereses gan no uzņēmējdarbības brīvības, gan vārda brīvības viedokļa.

(14) Mediju pašregulācija un žurnālistikas ētikas standarti ir efektīvi instrumenti, kas žurnālistiem nodrošina pilnvērtīgas iespējas un palīdz viņiem pretoties nepamatotam spiedienam, arī politiska un komerciāla rakstura spiedienam, tādējādi palielinot sabiedrības uzticēšanos medijiem ([11]). Tomēr varētu uzlabot žurnālistikas standartu piemērošanu visā Savienībā. 2022. gada Mediju plurālisma uzraudzības instruments norāda uz trūkumiem pašregulācijas efektīvā īstenošanā ([12]).

(15) Turklāt, kā norādīts Savienības finansētajā projektā "Mediju padomes digitālajā laikmetā", mediju vai preses padomes darbojas tikai vairāk nekā pusē dalībvalstu ([13]). Šajās dalībvalstīs tās atšķiras pēc lieluma, darbības jomas, kā arī juridiskās identitātes vai atzīšanas veida saskaņā ar valsts tiesību aktiem, un tas var ietekmēt šo padomju faktisko lomu. Tajās dalībvalstīs, kurās mediju vai preses padomes vēl nav izveidotas, mediju kopienas pārstāvjiem bieži nav stimula tās attīstīt.

(16) Šis ieteikums mediju pakalpojumu sniedzējiem piedāvā neizsmeļošu un nekumulatīvu katalogu, kurš ietver brīvprātīgus pasākumus un stratēģijas, ar ko garantēt ziņu satura veidošanas procesa neatkarību. Ieteiktie pasākumi aptver minētā procesa galvenos elementus – no nosacījumiem neatkarīgai redakcionālā satura veidošanai, aptverot žurnālistu iespējas piedalīties izšķirīgu lēmumu pieņemšanā par mediju kanālu darbību, līdz ziņu satura veidošanas ilgtermiņa stabilitātes nodrošināšanas stratēģijām.

(17) Nekas šajā ieteikumā, kas pēc definīcijas nav saistošs, nebūtu jāinterpretē kā tāds, kas ietekmē pakalpojumu sniegšanas brīvību iekšējā tirgū vai vārda un informācijas brīvību, tai skaitā preses brīvību, vai iejaucas redakcionālajā brīvībā vai darījumdarbības brīvībā. Iekšējie aizsardzības pasākumi nekādā gadījumā nebūtu jāuzskata par tādiem, kas atņem mediju īpašniekiem nozīmi stratēģisko mērķu noteikšanā un savu uzņēmumu

([10]) Piemēram, Francijā Likums Nr. 2016–1524 (tā dēvētais "Loi Bloche") un Portugālē 13. janvāra Likums Nr. 1/99.
([11]) Ministru komitejas Ieteikums CM/Rec(2018)1 dalībvalstīm par mediju plurālismu un mediju piederības pārredzamību.
([12]) Sk. Mediju plurālisma uzraudzības instrumenta 2022. gada pilnā ziņojuma 82. lpp.
([13]) *R.A. Harder* un *P. Knapen, Media Councils in the Digital Age: An inquiry into the practices of media self-regulatory bodies in the media landscape today, vzw Vereniging van de Raad voor de Journalistiek*, Brisele, 2021.

izaugsmes un finansiālās dzīvotspējas veicināšanā. Turklāt būtu jāatzīst mediju pakalpojumu sniedzēju un žurnālistu vadošā vieta iekšējo aizsardzības pasākumu un pašregulācijas instrumentu izstrādē.

(18) Šā ieteikuma pamatā ir viedokļu apmaiņa ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, jo īpaši ar žurnālistiem, mediju uzņēmumiem un to apvienībām. Tas balstās uz diskusijām Eiropas ziņu mediju forumā ([14]), jo īpaši otrajā kārtā, kas norisinājās 2021. gada 29. novembrī un kurā tika apspriesta mediju nozares industriālā pārveide un ar to saistītie izaicinājumi ([15]). Tajā arī ņemtas vērā nozares pašreizējās iniciatīvas, tostarp organizācijas "Reportieri bez robežām" un tās partneru Žurnālistikas uzticamības iniciatīva, kuras mērķis ir ar nozares standartu atbalstu uzlabot informācijas telpas veselīgumu.

(19) Ieteikto pasākumu pamatā ir iniciatīvas, ar ko izmēģina jaunus uzņēmējdarbības modeļus un sadarbības veidus, piemēram, tās, ko finansē saskaņā ar žurnālistikas partnerību darbību, kuru atbalsta saskaņā ar programmu "Radošā Eiropa" ([16]). To pamatā ir arī finansiālā atbalsta shēmas un prioritātes, kas izklāstītas Mediju un audiovizuālās jomas rīcības plānā un ir daļa no ES līmeņa centieniem atbalstīt ziņu mediju industriālo ekosistēmu. Turklāt daži mediju pakalpojumu sniedzēji izmanto pārvaldības struktūras, kurās viss kapitāls vai tā daļa pieder bezpeļņas vienībām, piemēram, trastiem vai nodibinājumiem, un dažos gadījumos tiem ir svarīga nozīme valdes un galveno redaktoru iecelšanā, un tiek uzskatīts, ka tas palīdz ilgtermiņā saglabāt pakalpojumu sniedzēja redakcionālo neatkarību. Citi pārvaldības mehānismi ar līdzīgiem mērķiem ir žurnālistu vienošanās par akciju pārvaldību, saskaņā ar kurām redakciju darbinieku vai to pārstāvības struktūru kontrolē ir daļa akciju vai tie ir pilnvaroti atteikt ienākšanu jaunam akciju kontrolpaketes turētājam, kas var ietekmēt redakcionālo neatkarību. Uz šā pamata ieteiktie pasākumi norāda iespējamās pieejas, ko mediju pakalpojumu sniedzēji varētu apsvērt, lai palielinātu savu ilgtspēju un līdz ar to noturību pret politisko un tirgus spiedienu, tomēr uzsverot, ka tie kā ekonomikas dalībnieki joprojām vislabāk spēj izstrādāt uzņēmējdarbības modeļus, kas atbilst to mērķiem un spējām, atkarībā no tirgus segmentiem, uz kuriem tie vērsti.

(20) Šim ieteikumam ir vēl viens mērķis, proti, arī turpmāk visā Savienībā veicināt mediju piederības pārredzamību. Patlaban starptautiskie standarti ([17]) un Savienības tiesību akti mediju jomā mudina dalībvalstis pieņemt nozarei specifiskus pasākumus mediju piederības pārredzamības palielināšanai. Tā, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2010/13/ES ([18]) 5. panta 2. punktā ir atzīts, ka dalībvalstis var pieprasīt, lai to jurisdikcijā esošie mediju pakalpojumu sniedzēji darītu pieejamu informāciju par savu īpašumtiesību struktūru, tai skaitā informāciju par faktiskajiem īpašniekiem, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2015/849 ([19]) izklāstītajiem vispārīgajiem noteikumiem par faktisko īpašumtiesību pārredzamību. Eiropas Padomes 2018. gada ieteikumā par mediju plurālismu un mediju piederības pārredzamību Padomes valstis dalībnieces ir aicinātas ieviest satvaru precīzas un atjauninātas informācijas sniegšanai par tiešajiem un faktiskajiem mediju īpašniekiem. Turklāt ar Komisija līdzfinansējumu tiek izstrādāts *Euromedia* mediju piederības uzraudzības instruments, kura mērķis ir izveidot datubāzi, kas nodrošina meklēšanu un mērogošanu un kurā bez maksas būtu pieejama lietotājdraudzīga informācija par mediju piederību visā Savienībā.

([14]) Eiropas Ziņu mediju forumu Komisija izveidoja saskaņā ar Mediju un audiovizuālās jomas rīcības plānu, lai stiprinātu sadarbību ar ieinteresētajām personām ar medijiem saistītos jautājumos.

([15]) Pasākuma ierakstus un kopsavilkumu sk. vietnē: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/european-news-media-forum-industrial-transformation-glance.

([16]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/818 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido programmu "Radošā Eiropa" (2021.–2027. gads) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1295/2013 (OV L 189, 28.5.2021., 34. lpp.).

([17]) Ministru komitejas Ieteikums CM/Rec(2018)1 dalībvalstīm par mediju plurālismu un mediju piederības pārredzamību.

([18]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/13/ES (2010. gada 10. marts) par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva) (OV L 95, 15.4.2010., 1. lpp.).

([19]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV L 141, 5.6.2015., 73. lpp.).

(21) Ņemot vērā mediju pakalpojumu kā sabiedriska labuma īpatnības, svarīgi būtu pasākumi, kas vispārībai uzlabo mediju piederības pārredzamību ([20]). Tā kā medijiem ir liela nozīme ziņošanā par politiskajām un ekonomiskajām interesēm un attiecīgas atbildības prasīšanā, mediju piederības pārredzamība ir nepieciešams elements katrā ekosistēmā, kuras mērķis ir veicināt pētniecisko žurnālistiku, mediju daudzveidību un sabiedrības uzticēšanos mediju ziņotajam. Šā ieteikuma sagatavošanā rīkotajās apspriedēs ieinteresētās personas signalizējušas, ka trūkst informācijas par mediju pārredzamību.

(22) No minētā izriet, ka pienākas vispusīga pieeja mediju piederības pārredzamībai. Tā veicinātu valdības, valsts iestādes, valstij piederoša uzņēmuma vai citas publiskas struktūras piekļuvi informācijai par mediju piederību (vai tās izmantošanu), par citu mediju vai ar medijiem nesaistītu uzņēmumu īpašnieku interesēm, sakariem vai darbībām, kā arī par citādām interesēm, kas var ietekmēt mediju uzņēmuma stratēģisko lēmumu pieņemšanu vai redakcijas līniju. Pienākas arī ieteikt publicēt informāciju par izmaiņām mediju piederībā vai kontrolē, atspoguļojot to, ka pakalpojumu saņēmējiem svarīga ir aktuālākā informācija par īpašumtiesību struktūru. Ieteiktā pieeja būtu jāpielāgo katram mediju un īpašumtiesību veidam. Tā, attiecībā uz žurnālistiem piederošiem medijiem būtu jādara pieejama tikai informācija par īpašniekiem, kuriem ir vadītāju loma, piemēram, direktoru padomes locekļiem.

(23) Līdz ar to šā ieteikuma mērķis ir visā Savienībā paaugstināt mediju piederības pārredzamību – ar brīvprātīgām darbībām, ko mediju pakalpojumu sniedzēji, kā arī dalībvalstis varētu veikt tieši, neskarot Savienības līmeņa horizontālos piederības pārredzamības noteikumus Direktīvā (ES) 2015/849 un uzņēmumiem domātos informācijas izpaušanas noteikumus Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2017/1132 ([21]), kā arī Savienības līmenī pastāvošās reģistru savstarpējas savienošanas sistēmas.

(24) Lai veicinātu turpmākus pasākumus sakarā ar šo ieteikumu, Komisija sekmēs regulāru dialogu ar dalībvalstīm un mediju pakalpojumu sniedzēju un žurnālistu pārstāvjiem attiecīgajos forumos, it īpaši Eiropas ziņu mediju forumā. Komisija cieši uzraudzīs dalībvalstu veiktās darbības un sekos attiecīgiem pasākumiem, ko mediju pakalpojumu sniedzēji veic saskaņā ar ieteikumu. Šim nolūkam būtu jāaicina dalībvalstis sniegt Komisijai attiecīgo informāciju, ko tās praktiski spējīgas piegādāt, lai Komisija varētu uzraudzīt atbilstību tām adresētā ieteikuma attiecīgajām daļām. Uzraudzības konstatējumus var izmantot ieinteresēto personu vadītajās apspriešanās,

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

I IEDAĻA

Ieteikuma mērķis

1) Neskarot pastāvošus un turpmākus Savienības noteikumus, šajā ieteikumā:

a) mediju pakalpojumu sniedzējiem, kuri piegādā ziņu un aktuālo notikumu saturu, tiek piedāvāts neizsmeļošs katalogs ar brīvprātīgiem pasākumiem iespējamai ieviešanai ar mērķi nodrošināt savu individuālo redakcionālo lēmumu neatkarību;

b) mediju pakalpojumu sniedzēji un dalībvalstis tiek mudinātas veikt pasākumus, kas iekšējā tirgū veicina mediju piederības pārredzamību.

([20]) Sk. Eiropas Padome: "mediju piederības pārredzamība var palīdzēt panākt mediju plurālisma efektivitāti, vispārībai un regulatīvajām iestādēm darot zināmas aiz medijiem stāvošās piederības struktūras, *kuras spēj ietekmēt redakcijas politiku*", Ministru komitejas Ieteikums CM/Rec(2018)1 dalībvalstīm par mediju plurālismu un mediju piederības pārredzamību, preambula. Sk. arī Eiropas Audiovizuālo observatoriju: "Mediju piederības pārredzamība var nostiprināt un veicināt pārliecību, ka šī vara netiks ļaunprātīgi izmantota attiecīgo īpašnieku privātās politiskās, saimnieciskās un sabiedriskās interesēs, toties tiks izmantota, lai *veicinātu kopējo labumu*, proti, veiktu medijos sastopamo faktu pārbaudes, sk. *M. Cappello* (red.), "Transparency of media ownership", IRIS *Special*, Eiropas Audiovizuālā observatorija, Strasbūra, 2021.

([21]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2017/1132 (2017. gada 14. jūnijs) attiecībā uz sabiedrību tiesību dažiem aspektiem (OV L 169, 30.6.2017., 46. lpp.).

II IEDAĻA

Redakcionālās neatkarības iekšējā aizsardzība

2) Kad mediju pakalpojumu sniedzēji veic pasākumus, kas garantē individuālu redakcijas lēmumu neatkarību, viņiem ieteicams ņemt vērā tālāk norādīto katalogu.

3) Katalogs mediju pakalpojumu sniedzējiem ir iedvesmas avots. Iespējamās aizsardzības pasākumu izvēles pamatā jābūt to praktiskumam un proporcionalitātei, ņemot vērā mediju pakalpojumu sniedzēju lielumu un sniegto mediju pakalpojumu raksturu.

4) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek arī mudināti ievērot pašregulācijas shēmas un žurnālistikas un mediju nozares iniciatīvas, kas popularizē redakcionālus standartus un uzticamas un ētiskas žurnālistikas normas.

Aizsardzības pasākumi redaktoru neatkarības un neaizskaramības nodrošināšanai

5) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti pieņemt iekšējus noteikumus, kas redakcionālo neaizskaramību un neatkarību aizsargā no nepamatotām politiskām un komerciālām interesēm, kuras var ietekmēt individuālus redakcijas lēmumus. Ja pastāv tādi iekšēji noteikumi, ir vēlams, lai tos pilnīgi atzītu un atbalstītu mediju uzņēmuma īpašnieki un vadība.

6) Tādus iekšējos noteikumus varētu apkopot hartās, kodeksos vai citās redakcionālās vadlīnijās un politikas dokumentos, kurus mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti savās tīmekļa vietnēs darīt publiski pieejamus un iespēju robežās arī piekļūstamus invalīdiem.

Redakcionālā neaizskaramība

7) Mediju pakalpojumu sniedzēju iekšējie noteikumi, kas minēti 5. punktā, varētu attiekties uz šādiem aspektiem:

a) noteikumi, kas nodrošina redakcionālā satura neaizskaramību (attiecībā uz satura veidošanu), ieskaitot, piemēram, redakcijas sūtības deklarāciju, politiku, kas veicina daudzveidīgu un iekļaujošu ziņu telpu sastāvu, un avotu atbildīgas izmantošanas politiku;

b) noteikumi, kuru mērķis ir novērst vai atklāt interešu konfliktus, galvenokārt – prasības darīt zināmus atklātībai komerciālus vai profesionālus sakarus starp īpašniekiem vai vienībām, kas ir attiecīgā mediju pakalpojumu sniedzēja īpašumtiesību struktūrā vai kam ir līdzdalība attiecīgajā mediju pakalpojumu sniedzēja īpašumtiesību struktūrā, un vienībām vai privātpersonām, kas minētas tā redakcionālajā saturā;

c) politika, kas attiecas uz labojumiem, ieskaitot sūdzību izskatīšanas kārtību;

d) noteikumi, kas nodrošina komerciālu un redakcionālu darbību nodalīšanu, ieskaitot, piemēram, prasības nodrošināt, ka redakcionālais saturs ir nodalīts un skaidri atšķiras no reklāmas un veicināšanas satura.

Redakcionālā neatkarība

8) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti izveidot mehānismus, kas ļautu redakcijas darbiniekiem aizsargāt savu redakcionālo neatkarību pret katru nepamatotu iejaukšanos. Attiecīgo mehānismu vidū var būt:

a) papildus pienākumiem, kas noteikti valstu noteikumos, kuri īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1937 ([22]) – procedūras, kurās signalizē par spiedienu, ja tie ar to sastopas; tie varētu dot iespējas anonīmi vai konfidenciāli signalizēt par piespiešanas mēģinājumiem;

([22]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1937 (2019. gada 23. oktobris) par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem (OV L 305, 26.11.2019., 17. lpp.).

b) tiesības iebilst, kas redakcijas darbiniekiem ļauj atteikties parakstīt rakstus vai citu redakcionālu saturu, kas grozīts bez viņu ziņas vai pret viņu gribu;

c) sirdsapziņas klauzulas, kas aizsargā pret disciplinārsodiem vai redakcijas darbinieku patvaļīgu atlaišanu, ja viņi atsakās izpildīt uzdevumus, kurus uzskata par neatbilstošiem profesionālajām normām;

d) neskarot tiesības un pienākumus, kas noteikti darba tiesībās vai citos aizsardzības noteikumos, redakcijas darbinieku, kuri uzskata, ka mediju pakalpojumu sniedzēja piederības maiņa var ietekmēt viņu redakcionālo neaizskaramību un neatkarību, tiesības pamest šo pakalpojumu sniedzēju un saglabāt visus labumus, kas attiecas uz medijā pavadīto laiku.

Iekšējās struktūras

9) Lai atbalstītu redakcionālās neaizskaramības un neatkarības politikas vai iekšējo noteikumu īstenošanu, mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti izveidot pienācīgas iekšējas neatkarīgas struktūras, kur varētu ietilpt:

a) ētikas vai uzraudzības komitejas, kas atbild par mediju pakalpojumu sniedzēja pieņemto hartu, kodeksu vai citu redakcionālo vadlīniju un politikas dokumentu pareizas īstenošanas pārraudzību, un ombudi, kas atbild par redakcionālās integritātes noteikumu ievērošanu. Minētās struktūras varētu pieņemt sūdzības par iespējamiem politikas un noteikumu pārkāpumiem un raudzīt tās izskatīt, piemēram, ar mediāciju;

b) ziņu padomes, redakcijas padomes vai citas struktūras, kas darbojas kā redakcijas darbinieku profesionālas pārstāvības grupas medijos un kā kontaktpunkti un dialogs starp vadību un žurnālistiem un citiem mediju speciālistiem. To locekļus varētu ievēlēt žurnālisti un citi mediju speciālisti mediju pakalpojumu sniedzēja iekšienē. Konkrēti, tās varētu censties nodrošināt, lai žurnālisti un citi mediju speciālisti var efektīvi izmantot tiesības, kas noteiktas pakalpojumu sniedzēja pieņemtajās hartās, kodeksos vai citās redakcionālās vadlīnijās un politikas dokumentos. Tās varētu arī censties nodrošināt ētikas principu ievērošanu;

c) žurnālistikas direktori, kas iecelti izpildkomitejās un atbild par neatkarīgas žurnālistikas un preses brīvības principu ievērošanu mediju pakalpojumu sniedzēja politikā;

d) valdes, kas atbild par galvenā redaktora iecelšanu un viņa autonomijas un neatkarības aizsardzību;

e) konsultācijas vai mediācijas komitejas, kuru sastāvā ir redakcijas darbinieku un vadības vai īpašnieku pārstāvjiun kuras atrisinātu strīdus starp redakcijas personāla locekļiem un vadības locekļiem vai īpašniekiem.

10) Noteikumiem, kas reglamentē minēto struktūru darbību, ja tādas pastāv, kā arī informācijai par to darbībām attiecīgā mērā būtu jābūt publiski pieejamiem un iespēju robežās piekļūstamiem arī invalīdiem.

Aizsardzības pasākumi žurnālistu dalības veicināšanai mediju uzņēmumu lēmumu pieņemšanā

11) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti veicināt redakcijas darbinieku vai viņu pārstāvības struktūru locekļu iesaistīšanos pārvaldes un lēmumu pieņemšanas procesos. Tāda iesaistīšanās var izpausties kā tiesības uz informāciju un uzklausīšanu, dalības tiesības vai tiesību kombinācija; tas neietekmē Hartas 16. pantu.

12) Tiesības uz informāciju varētu paredzēt galvenokārt šādos gadījumos:

a) ja mediju pakalpojumu sniedzēja īpašnieki vai vadība nolemj mainīt galveno redaktoru;

b) ja mainās valdes sastāvs;

c) mediju pakalpojumu sniedzēja juridiskās formas vai piederības būtisku izmaiņu, likvidācijas procedūru vai citu strukturālu izmaiņu gadījumos.

13) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti nodrošināt, ka par galvenā redaktora iecelšanu apspriežas ar redakcijas darbiniekiem vai viņu pārstāvības struktūrām. Vadība un redakcijas darbinieki tiek aicināti vienoties par piemērojamo apspriešanās procedūru.

14) Redakcijas darbiniekiem varētu dot iespēju piedalīties mediju pakalpojumu sniedzēja vadībā, ievēlējot vienu vai vairākus pārstāvjus valdē, ja tas sader ar piemērojamajiem valsts noteikumiem, kas atbilst Savienības tiesību aktiem,

Aizsardzības pasākumi, kas uzlabo mediju pakalpojumu sniedzēju ilgtspēju un ilgtermiņa ieguldījumus satura veidošanā

15) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti veicināt dalīšanos zinībās un apmainīties ar paraugpraksi attiecīgajos forumos, lai izstrādātu stratēģiju savas ilgtermiņa ilgtspējas un noturības uzlabošanai. Komisija tādu dialogu veicinās Eiropas Ziņu mediju forumā.

16) Diskusijas līdz šim ir parādījušas, ka attiecīgas inovatīvas darbības varētu pētīt vairākās jomās, to vidū būtu:

a) uzņēmējdarbības modeļi, kas ļauj efektīvi pielāgoties jauniem patērēšanas paradumiem, to vidū uz abonēšanu balstītām shēmām, uz lasītājiem balstītām shēmām, kolektīvo finansēšanu vai citām jaunām monetizācijas stratēģijām, kas izrādījušās sekmīgas ieņēmumu palielināšanā;

b) tehnoloģiski risinājumi, kas veicina iesaisti, ieskaitot pārredzamus algoritmus, ko izmanto satura ieteikumu uzlabošanai un maksas mūru pielāgošanai;

c) pieejas, kuru mērķis ir saglabāt un paplašināt auditoriju, sevišķi – ierosinot jaunas formas, izstrādājot auditorijas uzklausīšanas un pastāvīgas auditorijas veidošanas rīkus, kā arī izmantojot datus, lai labāk izprastu auditorijas gaumi un uzvedību, kas savukārt ļauj īstenot mērķu noteikšanas un diversifikācijas stratēģijas;

d) korporatīvas pārvaldes struktūras, ieskaitot trastus vai nodibinājumus, žurnālistu vienošanās par akciju pārvaldību, žurnālistu vai lasītāju apvienības vai citādas struktūras, kas var palīdzēt veicināt mediju pakalpojumu sniedzēju noturību. Šajā kontekstā tādu struktūru vai mehānismu izmantošanu var uzskatīt par lietderīgu, lai saglabātu redakcionālo neatkarību un veicinātu kvalitatīvu žurnālistiku;

e) stratēģijas vai apņemšanās ieguldīt gūtos ieņēmumus vai peļņu, lai stiprinātu ilgtermiņa ieguldīšanu mediju saturā, digitalizācijā un neatkarīgā žurnālistikā, ņemot vērā augošo vajadzību turēties līdzi inovācijai uzmanības ekonomikā.

17) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti izstrādāt politiku, kas nodrošina ziedojumu pārredzamību un godīgu izmantošanu. Tā varētu aptvert, piemēram, informāciju par ziedotājiem, kuru ziedojumi pārsniedz noteiktu slieksni, vai noteikumus par ziedojumiem no personām un vienībām, kuru ziedojums var apdraudēt redakcionālo neatkarību.

18) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek arī mudināti izpētīt strukturālas sadarbības iespējas, cita starpā pāri robežām, lai izmantotu iekšējā tirgus dotās iespējas Eiropas līmenī un uzrunātu vēl plašāku auditoriju. Tāpat mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti pētīt strukturētas partnerības, kuru mērķi būtu, piemēram, sakopot un izmantot datus un palielināt inovācijas spēju.

19) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti veicināt savu žurnālistu un citu mediju speciālistu profesionālās izglītības un apmācības iespējas, ieskaitot pārkvalifikāciju un jaunu prasmju apguvi. To var darīt sadarbībā ar mediju pašregulācijas struktūrām, aroda organizācijām un apvienībām, kā arī izglītības iestādēm.

III IEDAĻA

Mediju piederības pārredzamība

20) Mediju pakalpojumu sniedzēji tiek mudināti nodrošināt, ka sabiedrībai, iespēju robežās aptverot arī invalīdus, ir viegli un tieši piekļūstama detalizēta, vispusīga un atjaunināta informācija par mediju piederību. Mediju pakalpojumu sniedzējiem īpaši tiek ieteikts nodrošināt piekļuvi informācijai, kas saistīta:

a) ar to, vai – ja ir, tad kādā mērā – tās tieši vai faktiski ir valdības, valsts iestādes, valstij piederoša uzņēmuma vai citas publiskas struktūras īpašumā;

b) ar savu īpašnieku interesēm, sakariem vai darbību citos mediju uzņēmumos vai uzņēmumos, kuri nav mediji;

c) ar citām interesēm, kas var ietekmēt viņu stratēģisko lēmumu pieņemšanu vai redakcijas līniju;

d) ar izmaiņām to piederībā vai kontroles kārtībā.

21) Dalībvalstis tiek mudinātas rīkoties, lai efektīvi īstenotu Ministru komitejas Ieteikumu CM/Rec(2018)1 valstīm dalībniecēm par mediju plurālismu un mediju piederības pārredzamību. Galvenais, dalībvalstis tiek mudinātas uzticēt attiecīgajai valsts regulatīvajai iestādei vai struktūrai izstrādāt un uzturēt īpašu tiešsaistes mediju piederības datubāzi, kas satur dezagregētus datus par dažādiem mediju veidiem, arī reģiona un/vai vietējā līmenī, kuriem sabiedrībai būtu viegla, ātra un efektīva bezmaksas piekļuve, un sagatavot regulārus ziņojumus par to mediju pakalpojumu piederību, kuri ir attiecīgās dalībvalsts jurisdikcijā.

22) Dalībvalstis un to regulatīvās iestādes vai struktūras tiek mudinātas regulāri apmainīties ar paraugpraksi mediju piederības pārredzamības jomā. Tādā apmaiņā galvenā uzmanība pievēršama visefektīvāko pasākumu vai instrumentu noteikšanai un veicināšanai, lai šajā jomā palielinātu mediju piederības pārredzamību un uzlabotu administratīvo sadarbību.

IV IEDAĻA

Pārraudzība un nobeiguma noteikumi

23) Lai būtu iespējams pārraudzīt, kādi pasākumi un darbības veiktas atbilstoši šim ieteikumam, dalībvalstīm 18 mēnešus pēc ieteikuma pieņemšanas un pēcāk pēc pieprasījuma būtu jāiesniedz Komisijai visa attiecīgā informācija par III iedaļā noteiktajiem pasākumiem un darbībām.

24) Ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, it īpaši mediju pakalpojumu sniedzēju un žurnālistu pārstāvjiem, attiecīgajos forumos, it īpaši Eiropas Ziņu mediju forumā, Komisija rīkos pārrunas par pasākumiem un darbībām, kas veiktas atbilstoši šim ieteikumam.

25) Ja vajadzēs, Komisija apsvērs iespēju pieņemt jaunu ieteikumu, kas aizstātu šo, ņemot vērā likumdevēju pieņemto Eiropas Mediju brīvības aktu, kā arī pārrunas ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām. Lai novērstu šaubas, gadījumos, kad šā ieteikuma noteikumi pārklājas ar regulu par vienotu sistēmu mediju pakalpojumiem iekšējā tirgū (Eiropas Mediju brīvības aktu), ko galīgajā redakcijā pieņēmuši abi likumdevēji, šā ieteikuma attiecīgie noteikumi vairs nebūs piemērojami, kad kļūs piemērojami minētās regulas noteikumi.

Šis ieteikums ir adresēts Savienībā iedibinātiem mediju pakalpojumu sniedzējiem un – attiecībā uz III iedaļā noteiktajām darbībām – arī dalībvalstīm.

Briselē, 2022. gada 16. septembrī

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Thierry BRETON